

8

Kálmán király

Törvény a birodalmában tartózkodó zsidókról (*Decretum / Lex [de] Iudeis in regno suo commorantibus*) / *De Iudeis* / Törvényei, III. könyv

1104 és 1116 között

Kéziratok:

Codex Thuróczi, ff. 103r–v

Codex Ilosvay, f. 35r

Újabb kiadások:

Márkus Dezső, szerk., Nagy Gyula, ford., *1000–1526. évi törvények* (Corpus Juris Hungarici, 1000–1895 / Magyar Törvénytár. Millenniumi emlékkiadás) (Budapest: Franklin-Társulat, 1899), pp. 120–123

János M. Bak, György Bónis & James Ross Sweeney, *The Laws of the Medieval Kingdom of Hungary, I: 1000–1301*, with a critical essay on previous editions by Andor Csizmadia (The Laws of Hungary, Series I, vol. 1: 1000–1301) (Bakersfield, CA: Charles Schlaks, Jr., Publ., 1989), pp. 68, 132; ~, Second revised edition in collaboration with Leslie S. Domonkos (Idyllwild, CA: Charles Schlaks, Jr., Publ., 1999), pp. 66, 130 (a korábbi irodalommal)

Friss Ármán, *Magyar-zsidó oklevéltár / Monumenta Hungariae Judaica, I* (Budapest: Wodianer F. és Fiai, 1903), pp. 2–4, no. 5–7

Fordítás:

Kohn Sámuel, *A zsidók története Magyarországon a legrégebb időktől a mohácsi vészig* (Budapest: Athenaeum, 1884), pp. 72–74 (magyar)

Raphael Patai, *The Jews of Hungary: History, Culture, Psychology* (Detroit: Wayne State University Press, 1996), pp. 42–43 (angol)

Bertényi Iván, szerk., *Magyar történelmi szöveggyűjtemény, 1000–1526* (Osiris Tankönyvek) (Budapest: Osiris Kiadó, 2000), pp. 266–267

Capitula Colomanni regis de Iudeis

Colomannus gracia dei rex Hungarorum hanc legem dedit judæis in regno suo commorantibus.

I. Ut nullus Iudæus præsumat deinceps Christianum mancipium, cuiuscunque linguæ vel nationis, emere vel vendere, aut in servitio suo retinere; et si quis hoc decretum transgredietur, dampnum christiani mancipii apud eum inventi patiatur.

II. Si Christianus Iudæo aut Iudæus Christiano duarum vel trium pensarum pretium accomodare voluerit, mutuator a mutuante vadimonium recipiat et testes Christianos ac Iudæos in testimonium assumant, ut si forte alter alteri quod mutuaverat denegaverit, vadimonio tantum et testibus utriusque comprobetur.

III. Si autem ultra tres pensas alter alteri quicquam accomodaverit, vadimonium et testes, ut predictum est, assumant et quantitatem pecunie et nomina testium in cartulam¹ scribere, ac sigillo utriusque, mutuatoris scilicet et mutantis sigillare faciant, ut si quando alter alteri in hac re vim inferre voluerit, scripto ac sigillo utriusque veritas comprobetur.

---

¹ Értsd: chartulam.

IV. Si Iudæus a Christiano, aut Christianus a Iudæo aliquid emere voluerit, coram ydoneis testibus Christianis et Iudæis rem venalem emat, eandemque rem et nomina testium in chartula scribere faciat, et chartulam illam cum sigillo utriusque, venditoris scilicet et emptoris insignitam, apud se custodiat; ut si quando in hac emptione furti reus aliquo arguatur, dominum rei furtivæ, quæ apud se recognita est, et testes prænominatos producat et liberetur.

V. Si autem dominum furtivæ rei et apud se recognitæ producere non poterit,² chartulam vero sigillatam ostenderit, iuramento testium inceptorum purgatus evadet.

VI. Si autem testes Christianos non habuerit, et Iudæos idoneos produxerit, et iuramento eorum secundum legem Iudæorum purgatus, furti compositionem quadruplo persolvat.

VII. Quod si nec dominum recognitæ rei invenerit, nec chartulam sigillatam produxerit, more patriæ deiudicetur, compositionem furti duodecies persolvat.

Kálmán király rendelkezései a zsidókról

Kálmán, Isten kegyelméből a magyarok királya ezt a törvényt adta az országában tartózkodó zsidóknak.

1. §. Hogy keresztény cselédet, akármicsoda nyelvű vagy nemzetű legyen, venni vagy eladni, avagy magánál szolgaságban tartani senki a zsidók közül ne merészeljen ezentúl. És ha valamelyik ezen végzést áthágja, szenvedje kárát a nála megtalált keresztény cseléd elvesztésével.

2. §. Ha keresztény zsidónak vagy zsidó kereszténynek két vagy három pénzt³ érő kölcsönt akar adni, a kölcsönadó zálogot vegyen a kölcsönvevőtől, és keresztény meg zsidó tanúk legyenek jelen, hogy ha netalán eltagadná egyik, amit a másiktól kölcsönzött, mégis a zálog és mindkettejük tanúi bizonyítsák.

3. §. Ha pedig egyik a másiknak három pénznél nagyobb kölcsönt ad, zálogot és tanúkat vegyenek hozzá, mint mondtuk, és a pénznek summáját meg a tanúk neveit írassák levélbe, és azt mind a kettőnek, tudniillik mind a kölcsönadónak, mind a kölcsönvevőnek pecsétjével pecsételjék meg; hogy ha valamikor ebben a dologban egyik a másikon méltatlanságot akarna tenni, az írás és mindkettejük pecsétje bizonyítsa az igazságot.

4. §. Ha zsidó kereszténytől vagy keresztény zsidótól vásárolni akar valamit, szavahihető keresztény és zsidó tanúk jelenlétében vásárolja meg azt, és az árut, meg a tanúk neveit írassa levélbe, és a levelet mind az eladó, mind a vevő pecsétjével megerősítvén, tartsa meg magánál, hogy ha valamikor ezen vételből tolvajsággal vádoltatnék, a nála megismert lopott árunak urát adhassa, és a fentebb említett tanúkat előállítván, megmenekedjék.

5. §. Ha pedig a megismert lopott áru eladóját előállítani nem tudná, de a pecsétes írást felmutatja, a beírt tanúk hite alatt szabaduljon.

6. §. Ha pediglen keresztény tanúi nincsenek, de szavahihető zsidó tanúkat állít elő, azoknak a zsidók törvénye szerint letett hitük után fizesse meg a lopás bírságát négyszer.

---

² Értsd: potuerit.

³ Értsd: pensa auri, a bizánci arany solidus egyenértéke.

7. §. Hogyha sem a megismert árunak urát nem adhatja, sem pecsétetes levelet nem mutat fel, ítéltessek meg az ország szokása szerint; fizesse meg a lopás bírságát tizenkétszeresen.